

LUNDS
UNIVERSITET

Statsvetenskapliga institutionen

STVK01
VT11
Handledare: Martin Hall

”...we care about the small people”

Komplexa organisationer, man-made risk och
ansvarsutkrävande

En studie av den mediala debatten om BP-olyckan

Maria Zryd

Abstract

Who is to be held accountable for catastrophes that are characterized by man-made risk, i.e. risk derived from the very human technological development? Using theories about man-made risk and accountability in complex organizations, I argue that it is of crucial importance to examine the societal roles and activities of complex organizations in order to find an answer to that question. In today's society, activities comprising man-made risk - such as oil drilling - are managed by complex organizations distinguished by *the problem of many hands* i.e. the difficulty to ascertain who is responsible for decisions taken within an organization.

The purpose of this thesis is to examine how the issue of accountability in complex risk-managing organizations is pictured in the media, and the case examined is the BP oil spill. By accomplishing a conceptual analysis using ideal types, I examine whether a proper discussion on accountability is apparent in the American newspapers The New York Times and The Times-Picayune. The analysis shows that explicit discussions on accountability are rarely expressed in the empirical material, and that there is a silence when it comes to the relation between man-made risk, complex organizations and accountability.

Nyckelord: ansvarsutkrävande, BP-olyckan, idéanalys, komplexa organisationer, man-made risk, medial debatt

Antal ord: 9 896

Prediction is very difficult, especially about the future

-Niels Bohr, Nobel Prize-winning physicist

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och problemformulering.....	2
1.2	Begrepp och definitioner	2
1.3	Teori och metod.....	3
1.4	Urval av primärmaterial.....	3
1.5	Avgränsningar	4
1.6	Disposition.....	5
2	Oljekatastrofen i Mexikanska golfen	6
3	Teoretiskt ramverk	7
3.1	Man-made risk och ansvar.....	7
1.1	Komplexa organisationers verksamhet.....	8
3.1.1	Ansvarsutkrävande i komplexa organisationer – problemet med många händer	9
4	Metod	12
4.1	Idéanalys	12
4.2	Idealtyper	13
5	Operationalisering	14
5.1	Idealtyperna	14
6	Analys	16
6.1	Föreställningen om individuellt ansvarsutkrävande	16
6.2	Föreställningen om organisationellt ansvarsutkrävande.....	19
6.3	Föreställningen om kollektivt ansvarsutkrävande	21
6.4	Föreställningen om organiserad oansvarighet	23
7	Diskussion	25
8	Referenser	27
8.1	Primärmaterial	27
8.2	Sekundärmaterial	30

1 Inledning

Den 20 april 2010 exploderar oljeriggen Deepwater Horizon i Mexikanska golfen, en olycka som får förödande konsekvenser för både människor, djurliv och natur. BP-olyckan kan betraktas som en av de allvarligaste miljökatastroferna i USA:s historia och de fullständiga konsekvenserna av olyckan är ännu oöverskådliga. I efterdyningarna av oljekatastrofen uppstår en allmän förvirring - vem eller vilka är ansvariga för att leda katastrofinsatserna och saneringsarbetet i det drabbade området?

Att beakta frågor kring *ansvarsutkrävande i komplexa organisationer* i samband med katastrofer som BP-olyckan tror jag är av helt avgörande betydelse för att en mer nyanserad och djuplodande debatt om ansvar ska kunna föras. I dagens samhälle är det nämligen komplexa organisationer som hanterar och fattar beslut kring sådan *man-made risk* som exempelvis oljeborrning karaktäriseras av, det vill säga risk sprungen ur den vetenskapliga och teknologiska utvecklingen.

I fallet med oljekatastrofen i Mexikanska golfen har ett flertal komplexa organisationer varit inblandade, bland andra företaget BP och den amerikanska staten. Komplexiteten i dessa organisationer skapar svårigheter att utröna vilka aktörer som har påverkat det verkliga beslutsfattandet. Min hypotes är att en *tystnad* kring denna problematik har präglat den amerikanska mediala debatten om BP-olyckan, varför mer djupgående diskussioner om ansvarsutkrävande därmed har varit frånvarande. Massmedia innehar idag en alltmer central funktion som samhällslig förmedlare av sociala föreställningar om risk och ansvar (Mythen 2004 s. 74-75; Bovens 1998 s. 15). Det är mot denna bakgrund jag med denna studie vill bidra till ett uppmärksammande av medias gestaltande av frågor rörande komplexa organisationer, man-made risk och ansvarsutkrävande.

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med studien är att undersöka hur frågan om ansvarsutkrävande i komplexa organisationer gestaltas i media. Ytterligare ett syfte är att uppmärksamma relationen mellan man-made risk och komplexa organisationers verksamhet. Med utgångspunkt i teorier om man-made risk och ansvarsutkrävande i komplexa organisationer ämnar jag med hjälp av idéanalys som metod undersöka vilka föreställningar om ansvarsutkrävande som har förekommit i den amerikanska mediala debatten om BP-olyckan. Analysen görs på utvalda ledarartiklar från de två amerikanska dagstidningarna The New York Times och The Times-Picayune. Tidsperioden som analyseras är från och med den 20 april 2010 - dagen då olyckan inträffade - till och med den 24 april 2011. Studiens frågeställningar är som följer:

1. Hur är det möjligt att resonera kring ansvarsutkrävande i komplexa organisationer vid katastrofer orsakade av man-made risk?
2. Har det förekommit en egentlig diskussion om ansvarsutkrävande i den amerikanska mediala debatten om BP-olyckan? Om en sådan diskussion har förekommit, hur har den då tagit sig uttryck?

1.2 Begrepp och definitioner

I syfte att underlätta läsandet specificeras här kort de begrepp som är mest frekvent förekommande i uppsatsen.

- *Ansvar* ses som en ”skyldighet att se till att viss verksamhet fungerar och att ta konsekvenserna om så inte sker” (Nationalencyklopedin 2011).
- *Ansvarsutkrävande* sätts här i kontexten av en politisk, moralisk eller juridisk skyldighet (Bovens 1998 s. 25).
- *Komplexa organisationer* är organisationer där kombinationen av storskalighet, en byråkratisk struktur samt en formell status som organisation genererar en inneboende komplexitet i organisationens uppbyggnad (Bovens 1998 s. 10). I fallet med Deepwater Horizon-olyckan kan bland andra företaget BP och den amerikanska staten betraktas som komplexa organisationer.
- *Man-made risk* åsyftar sådan risk som människans vetenskapliga och teknologiska utveckling är upphovet till (Beck 1992 s. 2; Giddens 1999 s. 4). Exempel på man-made risk är kärnkraftsrisk, risk förenad med oljeborrning och kärnvapenrisk. Att använda ett engelskt uttryck såsom man-made risk kan tyckas aningen malplacerat i en i övrigt svenskspråkig uppsats. Anledningen till detta är att jag inte har hittat

någon mer tillfredsställande benämning i det svenska språket. Den främsta fördelen med begreppet man-made risk är att det på ett tydligt vis indikerar vilken typ av risk som avses, nämligen risk skapad av människan.

- *Oljeläckan/oljekatastrofen i Mexikanska golfen, Deepwater Horizon-olyckan* samt *BP-olyckan* används synonymt.

1.3 Teori och metod

Med teorier om man-made risk och ansvarsutkrävande i komplexa organisationer som grund genomförs en idéanalys i syfte att undersöka vilka föreställningar om ansvarsutkrävande som har uppträtt i den mediala debatten om Deepwater Horizon-olyckan. Den metod som ligger till grund för analysen är *beskrivande idéanalys*. Metoden som används är således av kvalitativ karaktär. För att på bästa sätt besvara frågeställningarna förs inledningsvis en kortare teoretisk diskussion om sambandet mellan man-made risk och ansvar. Utgångspunkten är Ulrich Becks och Anthony Giddens teorier om man-made risk och det så kallade *risksamhället*. Därefter presenteras teoribildning kring komplexa organisationer; deras verksamhet och ansvarsutkrävande av desamma. Mark Bovens tvärvetenskapliga teori om ansvar, uttryckt i boken *The Quest For Responsibility – Accountability and Citizenship in Complex Organizations* samt Dennis Thompsons *Political ethics and public office* är den teoribildning som främst nyttjas. Med hjälp av denna kombinerade teoribildning önskar jag visa hur betydelsefullt jag finner det att beakta organisationsteori i studerandet av ansvarsfrågor vid man-made risk - och vice versa.

1.4 Urval av primärmaterial

Det empiriska material som ligger till grund för studien utgörs av ledarartiklar från de två amerikanska dagstidningarna The New York Times och The Times-Picayune. Det främsta skälet till att just ledarartiklar används i analysen är att de är uttryckligen subjektiva och argumenterande, något som underlättar besvarandet av studiens frågeställningar (Østbye 2004 s. 73). Dessutom har ledarartiklar inte sällan ett betydande inflytande på den offentliga samhälleliga debatten.

Anledningen till att jag har valt att studera The New York Times är att det är en av de mest inflytelserika amerikanska dagstidningarna, och dess webbupplaga är den mest välbesökta amerikanska nyhetssidan på Internet. The Times-Picayune är en dagstidning utgiven i New Orleans i Louisiana. Delstaten Louisiana är en av de delstater som har drabbats allra svårast av oljekatastrofen. Valet av en tidning med nationell spridning samt en mer lokalt präglad tidning speglar min önskan att analysera både den nationella och den lokala debatten. Här måste dock påpekas att

eftersom urvalet av primärmaterial är snävt, kan det inte antas att materialet är representativt för nationen generellt respektive Louisiana som delstat. Förhoppningsvis kan dock *tendenser* urskiljas som kan vara karaktäriserande för respektive debatt. Valet att analysera tidningar med olika politiska färg är medvetet: The New York Times klassas som liberal medan The Times-Picayune klassas som konservativ. Grunden till detta val är att erhålla ett så varierat material som möjligt. Tidningarna jämförs dock inte sinsemellan, då jag inte finner detta betydelsefullt för besvarandet av frågeställningarna.

Ledarartiklarna inhämtas på respektive tidnings hemsida. Först och främst görs ett totalurval, vilket innefattar samtliga ledarartiklar som behandlar Deepwater Horizon-olyckan publicerade inom den givna tidsramen. Artiklarna i det initiala totalurvalet är publicerade mellan den 20 april 2010 och den 24 april 2011. Därefter väljs ett mindre antal artiklar för den egentliga analysen, detta urval baseras på relevans. Det subjektiva urval som detta innebär får oundvikligen vissa konsekvenser för studiens resultat. Då detta är en kvalitativ studie utan ambitioner att dra generella slutsatser som sträcker sig utanför det givna materialet och den givna kontexten, ser jag dock inte detta som ett påtagligt problem. I analysen ämnar jag undersöka om debatter kring ansvarsutkrävande är mer eller mindre påtagliga beroende på om artiklarna är publicerade strax efter olyckan eller senare under året.

1.5 Avgränsningar

Åtskilliga avgränsningar har gjorts. En avgränsning i val av fall har gjorts då detta är en fallstudie av debatten om oljekatastrofen i Mexikanska golfen, varför inga andra fall kommer att behandlas. Ett annat tänkbart tillvägagångssätt hade varit att göra en komparativ studie, exempelvis genom att jämföra Deepwater Horizon-olyckan med Exxon Valdez-olyckan. Materialets svårtillgänglighet har dock förhindrat denna möjlighet. Den mediala debatt som studeras är tydligt begränsad till USA och de diskussioner som har förts i amerikansk media, vilket innebär att jag går miste om hur debatten har tagit sig uttryck i andra länder eller regioner. Utöver detta utgör val av teoribildning självklart en avsevärd avgränsning, då den använda teoribildningen enbart utgör ett av många möjliga sätt att närma sig problemet.

Begreppen *risk* och *man-made risk* har länge varit mycket omtvistade sådana, och inom vetenskapen existerar ett otal meningar om hur begreppen bör definieras. Innebörden av riskbegreppet och andra frågor rörande osäkerhet har diskuterats ända sedan Aristoteles tid (Amoore et. al. 2008 s. 2). Eftersom jag är övertygad om att riskbegreppets innebörd har en tendens att skifta i tid och rum, ämnar jag inte presentera en absolut definition av man-made risk. Därtill sträcker sig innebörden av Ulrich Becks teori om risksamhället långt utanför min redogörelse av densamma i denna studie. I uppsatsen uppmärksammar jag endast själva innebörden av risk och inte den vidare samhällliga och måhända mer universalistiska betydelsen av Becks teori om risksamhället. Jag vill även

förtydliga att jag inte heller ämnar presentera någon absolut definition av begreppet *ansvarsutkrävande*.

1.6 Disposition

Studien är indelad i åtta olika kapitel. Efter det första inledande kapitlet följer en kort redogörelse för händelseförloppet i samband med Deepwater Horizon-olyckan. Därefter följer en fördjupning i den teoribildning som används i uppsatsen. I det fjärde kapitlet introduceras den valda metoden. Det femte kapitlet behandlar studiens operationalisering, och de idealtyper som senare används i analysen förklaras. Analysen av det empiriska materialet ges i kapitel sex. I det avslutande kapitlet görs en återkoppling till studiens syfte och frågeställningar, och en diskussion kring studiens slutsatser förs. Slutligen presenteras de primär- och sekundärkällor som används i uppsatsen.

2 Oljekatastrofen i Mexikanska golfen

Experter bedömer explosionen av oljeriggen Deepwater Horizon utanför Louisianas kust den 20 april 2010 vara den i särklass största oljekatastrofen världen hittills har skådat. Explosionen resulterade omedelbart i 11 människors död, och de fullständiga konsekvenserna för ekosystem och djurliv i området är än så länge oöverskådliga (The New York Times 100425). Samtliga oljeborrningsprojekt vid USA:s kuster har tills vidare avbrutits av president Barack Obama, vilken endast en kort tid före olyckan aktivt fattade ett beslut om ökad oljeutvinning till havs i syfte att minska landets beroende av utländsk energi (Thurfjell 2010; Sveriges Television 2010; Obama 2009).

Initierandet av ett verkningfullt krishanteringsarbete dröjde ut på tiden, och en allmän förvirring rådde om vem som borde leda detta omfattande arbete (Carp 2011). Oljeläckan visade sig dessutom vara osedvanligt svår att hejda, varför enorma kvantiteter olja har haft och fortfarande har stor påverkan på både djurliv, ekosystem och mänsklig aktivitet i området. Kritiken som har framförts i efterdyningarna av katastrofen har varit hård, detta framför allt mot Obama-administrationen, den statliga myndigheten The Minerals Management Service (MMS) samt mot företaget BP som stod för borrhningen. Andra aktörer inblandade i olyckan är företagen Transocean och Halliburton, det förra äger oljeriggen Deepwater Horizon och det senare borrhade aktivt i området strax före olyckan (Thurfjell 2010). BP har bland annat fått kritik för negligerandet av en anställds varningar om bristande säkerhet vid Deepwater Horizon vilka uttrycktes endast en vecka före olyckan (Stiernstedt 2010). BP-ledningens taktlösa sätt att i media hantera den redan infekterade situationen har dessutom skapat mycket irritation och lett till ett alltmer bristande förtroende för företaget (Carp 2011).

BP har tagit på sig fullt ansvar för olyckan och har gett löfte om fullständig transparens i de egna utredningarna samt åtagit sig att tillgodose samtliga skadeståndsanspråk (Carp 2011; Thurfjell 2010). I sviterna av BP:s VD Tony Haywards tvivelaktiga hanterande av krisen och efter hans kritiserade uttalande om att han önskade ”få sitt liv tillbaka”, avgick han från sin post under sommaren 2010 och blev då ersatt av Robert Dudley (Le Monde 2010). Även BP:s svenska styrelseordförande Carl-Henric Svanberg har fått utstå mycket kritik, men har trots detta fått förnyat förtroende och sitter fortsatt kvar på sin post. Under våren 2010 inleddes en brottsutredning mot BP, en rättslig process som kan komma att ta mycket lång tid (Carp 2011).

Även Barack Obama har tagit på sig det fulla ansvaret för misslyckandet att åtgärda den korruptionsanklagade relationen mellan USA:s oljeindustri och myndigheten MMS vilken övervakar energiutvinning till havs. En kort tid efter oljekatastrofen blev chefen för MMS tvungen att avgå, och i samma veva bytte myndigheten också namn (Carp 2011).

3 Teoretiskt ramverk

I detta kapitel presenteras det teoretiska ramverk som ligger till grund för den senare analysen.

3.1 Man-made risk och ansvar

Den viktigaste teoretiska utgångspunkten för följande text är att det över huvud taget existerar något sådant som *man-made* risk, det vill säga att det finns en sorts risk som *de facto* kan särskiljas från så kallad *naturlig* risk. På grund av människans tilltagande intervention i naturen är det dock inte alltid helt självklart i vilken utsträckning naturlig risk och man-made risk på ett meningsfullt sätt går att skilja åt (Mythen 2004 s. 16, 38; Turner 1997 s. 138).

Sociologerna Ulrich Beck och Anthony Giddens ser man-made risk som en direkt följd av människans vetenskapliga och teknologiska utveckling (Beck 1992 s. 2; Giddens 1999 s. 4). Enligt Beck utmärks man-made risk av att den inte är bunden till en och samma fysiska plats, utan kan få globala effekter och påverka flera generationer framöver (Beck 1992 s. 22). Man-made risk kan följaktligen generera permanenta konsekvenser för både människor, djurliv, natur och miljö (Beck 1992 s. 13).

Becks förståelse av man-made risk ska ses i kontexten av att vi idag lever i ett så kallat *risksamhälle* som framför allt utmärks av ett ökat fokus på frågor kring risk och säkerhet (Beck 1992 s. 49; Giddens 1999 s. 5). Enligt Beck karaktäriseras risksamhället av en allmän avsaknad av ansvarighet, i vilken *alla och ingen* är ansvarig (Beck 1992 s. 33, 49). Ett typexempel på detta är att aktörer tillåts agera fysiskt utan att behöva ta moraliskt eller politiskt ansvar för sitt fysiska agerande (Beck 1992 s. 33). Avsaknaden av ansvarighet är sålunda inbyggd i det samhällsliga systemet, varför vi rentav kan tala om en *organiserad oansvarighet* (Adam et al. 2000 s. 224; Beck 1999 s. 55). Som Beck så träffande beskriver det:

[...] risk societies are characterized by the paradox of more and more environmental degradation – perceived and possible – coupled with an expansion of environmental law and regulation. Yet at the same time, no individual or institution seems to be held specifically accountable for anything (Beck 1999 s. 149).

Något som utan tvekan komplicerar frågan om ansvarsutkrävande i samband med man-made risk är att denna risk per definition karaktäriseras av mycket liten tidigare erfarenhet och dessutom är omöjlig att kalkylera i termer av sannolikhet

(Beck 1992 s. 22; Giddens 1999 s. 4). Den principiellt intressanta frågan som kan formuleras i relation till detta är i vilken utsträckning en eller flera aktörer kan ställas till svars för risk som i det närmaste har varit omöjlig att förutse?

Med utgångspunkt i ovanstående teoribildning kan vi konstatera att man-made risk är sprungen ur den vetenskapliga och teknologiska utvecklingen, varför det egentliga ansvaret för förekomsten av man-made risk i det här avseendet därför kan tillskrivas mänskligheten som sådan. För den fortsatta existensen och upprätthållandet av verksamheter som hanterar man-made risk krävs dock ett kontinuerligt *beslutsfattande*. Precis som Giddens konstaterar inbegriper all slags man-made risk alltid någon form av beslutsfattande (Giddens 1999 s. 8). Beslutsfattandet vid man-made risk görs i allt större utsträckning av organisationer, och nästintill varje katastrof orsakad av man-made risk har idag någon form av organisatorisk inblandning. Detta kan förklaras med organisationers stora dominans i dagens samhälle och att det är organisationer som håller och hanterar de resurser som innehåller element av man-made risk (Turner – Pidgeon 1997 s. 165-166). Det är mot denna bakgrund jag är övertygad om att det är av mycket stor vikt att studera organisationers verksamhet för att nå en djupare förståelse av ansvarsutkrävande vid man-made risk.

1.1 Komplexa organisationers verksamhet

Komplexa organisationers verksamhet genomsyrar idag stora delar av den sociala och politiska vardagen. Dagens samhälle är rentav uppbyggt kring organisationers existens, och en förutsättning för att samhället ska fungera optimalt är även att organisationerna fungerar optimalt. Vi kan till och med benämna vår tidsålder en *organisationsera*, i vilken organisationen fyller flertalet funktioner för samhället, däribland att skapa social kontroll samt bringa allmän ordning, struktur och regularitet. Hand i hand med komplexa organisationers verksamhet kommer också stor makt, och idag har organisationer ett betydande inflytande över samhällsutvecklingen varför de kan sägas ha blivit ett slags kollektiva aktörer. Ett tecken på detta är det stora utrymme som komplexa organisationer idag åtnjuter i massmedia (Bovens 1998 s. 11-15; Wolin 2004 s. 315, 326).

Komplexa organisationer utmärks av storskalighet, en tydlig byråkratisk struktur samt den formella status de besitter i form av organisation. Det är i kombinationen av dessa tre karakteristika som komplexiteten i organisationen uppstår (Bovens 1998 s. 10). I definitionen av komplexa organisationer måste inte en åtskillnad mellan statliga och privata organisationer nödvändigtvis göras, vilket inte heller görs i denna studie. Det går till och med att resonera som så att alla komplexa organisationer i en eller annan mening faktiskt är offentliga, detta eftersom organisationernas handlande potentiellt sett kan få konsekvenser för allmänheten. Ett talande exempel på detta är miljöförstöring. Man-made risk kan i detta sammanhang betraktas som sammankopplat med *verksamhet* och *beteende* snarare än *laglig ordning* (Bovens 1998 s. 5-6).

Exempel på risker som komplexa organisationer har utsatt allmänhet och/eller miljö för är bankkollapsen av the Bank of Credit and Commerce International (BCCI), explosionen av NASA:s rymdfärja Challenger och Exxon Valdez-oljeläckan i Alaska 1989 (Bovens 1998 s. 3-4). Ovannämnda katastrofer kan ses som delvis orsakade av den inneboende komplexa strukturen hos den aktuella organisationen i sig. En sådan komplex struktur utgör också en orsak till att kontrollerande organ verkande både *innanför* och *utanför* organisationen kan ha svårt att förutse kriser och upptäcka potentiella risker i tid (Bovens 1998 s. 4). Svårigheter att utkräva ansvar skapar självklart komplikationer i efterdyningarna av en katastrof, då det kan visa sig vara mycket invecklat att avgöra i vilken utsträckning och på vilket sätt någon eller några kan hållas ansvariga för ett visst beslut. Vidare försvårar problematiken kring organisationens komplexitet givetvis ett eventuellt förebyggande av liknande händelser i framtiden (Bovens 1998 s. 4).

3.1.1 Ansvarsutkrävande i komplexa organisationer – problemet med många händer

Att precisera vad som åsyftas med *ansvar* är av stor betydelse eftersom begreppet har ett flertal innebörder vilka skiftar i tid och rum (Bovens 1998 s. 22-23). I *The Quest For Responsibility: Accountability and Citizenship in Complex Organizations* väljer Mark Bovens att behandla ansvarsbegreppet utifrån flera olika betydelser (Bovens 1998 s. 26). Jag har dock valt att enbart använda de delar av Bovens resonemang där ansvar används i betydelsen *ansvarsutkrävande*. Det främsta skälet till att Bovens teori används i denna studie är att Bovens ger ett tvärvetenskapligt bidrag till frågan om ansvarsutkrävande, en teoretisk bredd som jag tror gynnar förståelsen av problemet.

Svårigheter att utkräva ansvar inom en komplex organisation kan - som diskuterats ovan - sägas vara relaterat till och bero på den inneboende komplexiteten i organisationen. En av de främsta orsakerna till detta är *problemet med många händer*, ett uttryck myntat av Dennis Thompson (Bovens 1998 s. 4). Med detta uttryck avses den problematik som uppstår då någon eller några ska ställas till svars inom en komplex organisation i vilken många aktörer på olika nivåer har varit delaktiga i beslutsfattandet (Thompson 1980 s. 905).

Problemet med många händer inbegriper flera komponenter som på olika sätt försvårar möjligheter till ansvarsutkrävande. Först och främst medför problemet med många händer ett rent praktiskt dilemma, eftersom det försvårar framläggandet av klara bevis och identifikationer som krävs för att ställa någon till svars (Bovens 1998 s. 46). Vidare får utomstående ofta små möjligheter till insyn i komplexa organisationer, och till skillnad från individer lämnar organisationer sällan lättidentifierbara avtryck. Utöver detta är organisationer i viss mening instabila, eftersom individer i olika instanser med jämna mellanrum slutar eller byter position inom en organisation (Bovens 1998 s. 46-47). Ytterligare en central dimension av problemet med många händer är att policies behandlas av ett flertal skilda instanser och individer innan de slutligen klubbas igenom. Som Thompson så talande formulerar det:

Many political outcomes are the product of the actions of many different people, whose individual contributions may not be identifiable at all and certainly cannot be distinguished significantly from other people's contributions (Thompson 1987 s. 44).

Problemet med många händer genomsyrar således fullständigt problematiken kring ansvarsutkrävande i komplexa organisationer. I en mer detaljerad och koncentrerad analys av denna problematik går det enligt Bovens att urskilja fyra olika föreställningar om hur problemet med många händer ska lösas. De fyra möjliga lösningarna benämns organisationellt ansvarsutkrävande, hierarkiskt ansvarsutkrävande, kollektivt ansvarsutkrävande samt individuellt ansvarsutkrävande (Bovens 1998 s. 7). Det finns mig veterligen inget vedertaget svenskt begrepp motsvarande engelskans *corporate accountability*, varför jag har valt att på egen hand översätta detta till organisationellt ansvarsutkrävande.

Den första modellen för ansvarsutkrävande – *organisationellt ansvarsutkrävande* - härrör från det faktum att organisationer och företag numera innehar en särställning i lagen, vilket implicerar att de kan ställas inför rätta i egenskap av just organisation eller företag (Bovens 1998 s. 50). På grund av denna möjlighet att döma ett företag på liknande sätt som en fysisk person ses emellanåt organisationen som innehavare av en särpräglad personlighet. I flera olika sammanhang betraktas organisationer idag som agerande individer vilka kan klassas som nya slags sociala aktörer jämte den traditionella mänskliga aktören. Problemet med många händer vore måhända enkelt löst om organisationen alltid uppfattades som en fysisk person, men en mer filosofisk fråga är huruvida en organisation verkligen kan ställas som lagligt och moraliskt ansvarig för ett visst skeende. Organisationer har till skillnad från fysiska personer trots allt en oförmåga till ett verkligt moraliskt samvete (Bovens 1998 s. 66-67).

Den andra modellen för ansvarsutkrävande kallas *hierarkiskt ansvarsutkrävande* och implicerar att den individ som står högst i den formella eller informella hierarkin ska ställas till svars för organisationens handlande. I första hand är det följaktligen ansvaret hos den individ som *de facto* har den högsta positionen inom organisationen som bör utredas (Bovens 1998 s. 74). Ett tämligen uppenbart problem med detta slags ansvarsutkrävande är att det kan visa sig vara svårt att identifiera den enskilda person som har innehaft den verkliga makten (Thompson 1987 s. 41-43).

I den tredje modellen för ansvarsutkrävande råder uppfattningen att ett *kollektiv* bör utkrävas ansvar. Betydelsen av vad ett kollektiv är kan variera, men ofta betraktas komplexa organisationer som ett konglomerat av kollektiv där ett exempel på ett kollektiv är en specifik avdelning inom organisationen. En sådan avdelning har en unik identitet och en given procedur för beslutsfattande, vilka består även då individer på avdelningen alternerar (Bovens 1998 s. 93). Kollektivt ansvarsutkrävande kan ha en snarlik innebörd som organisationellt ansvarsutkrävande, men detta gäller bara om vi menar att det endast är kollektivet i sin helhet som ska ställas till svars. Liksom Bovens kommer jag istället att utgå från en andra uppfattning om vad kollektivt ansvarsutkrävande betyder, nämligen att samtliga individer som förknippas med kollektivet bör ses som *personligt*

ansvariga för hela kollektivets handlande (Bovens 1998 s. 95-96). Här ska inte ansvar tillskrivas individerna av skäl som har med individuella handlingar att göra – utan snarare på grund av att individerna alls tillhör kollektivet (Bovens 1998 s. 96; Thompson 1987 s. 44-45).

Individuellt ansvarsutkrävande utgör den fjärde modellen för ansvarsutkrävande, med vilket menas att ansvar ska utkrävas individer i egenskap av enskilda personer snarare än som innehavare av en speciell position i organisationen eller som tillhörande ett kollektiv (Bovens 1998 s. 106; Thompson 1987 s. 47). Enligt Thompson är en individ moraliskt ansvarig endast då individens agerande eller försummelse till agerande verkligen har orsakat det inträffade, något som kan benämnas *kausalt* ansvar. Ytterligare ett kriterium för individuellt ansvar är att detta agerande eller försummande inte ska ha gjorts omedvetet eller under tvång, så kallat *viljestyrt* ansvar. Det kausala ansvaret säger oss dock föga om i vilken utsträckning vederbörande individ verkligen bidrog i beslutsfattandet, varför båda kriterierna bör beaktas vid utredandet av ett *moraliskt* ansvar. Det viljestyrda ansvaret hänvisar följaktligen till möjligheten att individen faktiskt hade kunnat agera annorlunda (Thompson 1987 s. 47- 48).

Många teoretiker menar med Thompson att individuellt ansvarsutkrävande utgör den mest fördelaktiga lösningen på problemet med många händer. Det individuella ansvarsutkrävandet kan till och med sägas vara det alltmer förhärskande tillvägagångssättet i analyserandet av ansvarsutkrävande i komplexa organisationer (Thompson 1980 s. 905; Bovens 1998 s. 106-107). Ett spørsmål som dock uppkommer i samband med detta slags ansvarsutkrävande är huruvida vederbörande individ verkligen agerade medvetet och avsiktligt eller inte. Då vi talar om ansvar förutsätts vanligtvis att aktören har fått tillgång till all nödvändig information så att handlandets konsekvenser i någon mån kan förutsägas (Jonas 1984 s. 90). I organisationer som hanterar man-made risk blir denna problematik särdeles tydlig eftersom det är besvärligt att på förhand kalkylera vilka risker som står på spel.

4 Metod

I det här kapitlet introduceras den beskrivande idéanalysen vilken utgör studiens metod.

4.1 Idéanalys

Eftersom politiska budskap oupphörligen påverkar och formar människors världsbild är det av stor vikt att belysa de budskap som framförs, detta genom att studera och kritiskt granska dem. Det är just detta idéanalysen som metod kan hjälpa forskaren med (Beckman 2005 s. 9). En *idé* kan ses som en viss föreställning eller tankekonstruktion om verkligheten vilken utmärks av en särskild varaktighet (Bergström – Boréus 2005 s. 149). I denna studie utgör föreställningar om ansvarsutkrävande sådana slags tankekonstruktioner.

Uppsatsens metod är således av kvalitativ karaktär. Det bör här framhållas att studien är av beskrivande karaktär, vilket medför att jag inte har ambitionen att ge en förklaring av ett tillstånd eller händelseförlopp (Teorell – Svensson 2007 s. 22; Beckman 2005 s. 14). Genom att systematisera det empiriska materialet önskar jag belysa sådant som möjligtvis inte initialt uppmärksammas av den genomsnittliga läsaren (Esaiasson et al. 2007 s 238; Beckman 2005 s. 49).

För besvarandet av frågeställningarna har jag valt att använda *beskrivande* idéanalys som metod. Kritik riktas emellanåt mot den beskrivande idéanalysen på så vis att den kan uppfattas som enbart redogörande för det aktuella materialet och därmed inte tillför vetenskapen något. Detta är en i grunden felaktig uppfattning då idéanalys i mångt och mycket handlar om att dra explicita slutsatser utifrån ett empiriskt material (Beckman 2005 s. 48-49). Liksom vid andra språkliga tolkningar framförs ibland kritik mot idéanalysen i det att transparensen inte är tillräckligt god. I syfte att öka studiens intersubjektivitet har jag därför valt att i stor utsträckning underbygga de tolkningar som görs med citat hämtade direkt från primärmaterialen (Bergström – Boréus 2005 s. 36).

Jämförelse är en central del av och rentav en förutsättning för den beskrivande idéanalysen. Den främsta jämförelsen är den mellan det empiriska materialet och den analysapparat som utarbetas med hjälp av teoribildningen (Beckman 2005 s. 51). Även andra slags jämförelser kan vara dominerande i en beskrivande idéanalys; exempelvis jämförelser med tidigare tolkningar, jämförelser med ett annat material eller jämförelser med ett annat fall. Jämförelse över tid är ett annat tillvägagångssätt, vilket används i denna studie genom att flera olika nedslag görs under en ettårsperiod (Beckman 2005 s. 51-53).

4.2 Idealtyper

Vid konstruerandet av en idéanalytisk analysapparat kan antingen dimensioner eller idealtyper användas; dimensioner används i syfte att urskilja vissa delar av en argumentation eller ideologi, medan idealtyper används för att klassificera de centrala egenskaperna hos en viss ståndpunkt eller ideologi (Beckman 2007 s. 28). Idealtyper hjälper inte enbart forskaren att beskriva de befintliga politiska budskapen, utan verkar även så att viktiga skillnader i materialet kan förtydligas och klarläggas (Beckman 2007 s. 29). I denna studie är det således skillnader i föreställningar om ansvarsutkrävande i samband med oljeläckan i Mexikanska golfen som tydliggörs.

Enligt Teorell och Svensson finns det flera olika sätt att se på budskapet i en text som ska tolkas. Jag har valt att sälla mig till det sätt att närma sig texten som innebär att jag fokuserar på vad textens budskap uttrycker enligt mig som tolkare (Teorell – Svensson 2007 s. 103). I den tolkande analysen av materialet är det av oerhört stor vikt att angripa materialet med en fråga (Teorell – Svensson 2007 s. 100). Detta kommer här att genomföras med hjälp av de initialt formulerade frågorna samt med hjälp av den analysapparat i form av idealtyper som utformas.

I egenskap av analysverktyg fungerar idealtyper på så vis att formuleringar och tendenser i materialet kan klassificeras i någon av de uppställda idealtyperna. Dessutom kan delar av texten som *inte* kan kategoriseras i enlighet med idealtyperna upptäckas, illumineras och analyseras (Bergström – Boréus 2005 s. 160). I utformandet av idealtyper är min intention att renodla de idéer som en viss föreställning om ansvarsutkrävande kännetecknas av. Innebörden av de olika föreställningarna om ansvarsutkrävande kommer på så sätt att koncentreras och klargöras (Beckman 2007 s. 28).

En särskild svårighet som kan uppkomma i användandet av idealtyper är att de utgör extrembilder av verkligheten, varför det kan vara komplicerat att kategorisera de budskap som undersöks (Beckman 2007 s. 28; Teorell – Svensson 2007 s. 43). I utformandet av idealtyperna tas ingen hänsyn till primärmaterialets karaktär, detta eftersom konstruerandet av idealtyper här sker oberoende av det empiriska materialet (Bergström – Boréus 2005 s. 171-172). Idealtyperna utarbetas istället uteslutande i enlighet med teoribildningen, varför studien i detta avseende kan betraktas som en teorianvändande sådan.

5 Operationalisering

I detta kapitel redogörs för den analysapparat i form av idealtyper genom vilken det empiriska materialet senare analyseras. Idealtyperna utarbetas utifrån den teoribildning som presenteras i kapitel tre.

5.1 Idealtyperna

Idealtyperna konstrueras i enlighet med de olika föreställningar om ansvarsutkrävande som uppträder i den valda teoribildningen. Jag har valt att inte utforma hierarkiskt ansvarsutkrävande till en idealtyp då jag uppfattar denna utgöra en betydande beståndsdel av de övriga idealtyperna. Vid första anblick kan idealtypen gällande organiserad oansvarighet tyckas alltför lik problemet med många händer. Det finns emellertid en viktig skillnad att beakta, nämligen att denna idealtyp hänvisar till ett betydligt större sammanhang i vilket samhällsstrukturen som helhet är i fokus snarare än komplexa organisationers verksamhet.

- *Föreställningen om individuellt ansvarsutkrävande*

Individuellt ansvar ska utkrävas av enskilda personer inom den komplexa organisationen vilka då ska ställas till svars för organisationens agerande. Vederbörande individ kan bara utkrävas ansvar om agerandet har ett kausalt samband med det inträffade samt om agerandet har skett medvetet och avsiktligt samt utan tvång.

- *Föreställningen om organisationellt ansvarsutkrävande*

Ansvar ska utkrävas av organisationen i egenskap av dess juridiska och sociala status som organisation. Organisationen ses som en social aktör och jämförelsevis inte sällan med en fysisk person. På grund av detta uppfattas organisationen ofta också ha en egen särpräglad personlighet.

- *Föreställningen om kollektivt ansvarsutkrävande*

Personligt ansvarsutkrävande ska ske av de individer som har ingått i ett kollektiv vars handlande har bidragit till det inträffade. Samtliga individer i kollektivet ska alltså ställas till svars endast på grund av att de utgör en del av kollektivet. Ingen hänsyn tas till det reella individuella handlandet, utan individerna ses enbart som en del av en helhet genom vilken krisen eller katastrofen har kunnat uppstå.

- *Föreställningen om organiserad oansvarighet*

Verkligt ansvarsutkrävande sker mycket sällan i dagens samhälle, detta på grund av att *alla och ingen* är ansvarig. Hur mycket ansträngningar som än görs, kommer ansvar sällan att utkrävas för katastrofer orsakade av man-made risk. Här ses den komplexa organisationen som en del i en större kontext, nämligen *risksamhället* och dess inneboende organiserade oansvarighet.

6 Analys

I det här kapitlet genomförs den beskrivande idéanalysen av de 23 ledarartiklar som har valts ut från dagstidningarna The New York Times och The Times-Picayune.

6.1 Föreställningen om individuellt ansvarsutkrävande

Föreställningen om individuellt ansvarsutkrävande har som beskrivits innebörden att en enskild person inom en komplex organisation ska ställas till svars för hela organisationens agerande. Den modell för individuellt ansvarsutkrävande som Bovens beskriver är liknande den som nyttjas inom rättsväsendet för fysiska personer (Bovens 1998 s. 106). Här vill jag poängtera att jag inte ämnar undersöka den juridiska aspekten av detta slags ansvarsutkrävande, utan den *idealtyp* som har formulerats i form av en föreställning om individuellt ansvarsutkrävande.

I bearbetandet av primärmaterialet återfinns inga tendenser till en föreställning om individuellt ansvarsutkrävande. De diskussioner som förs i primärmaterialet gällande inblandade individer och deras eventuella ansvar sträcker sig inte längre än att avhandla just ansvar i något specifikt avseende – ansvar i bemärkelsen *ansvarsutkrävande* överläggs inte nämnvärt. Dessutom diskuteras inte ansvar och ansvarsutkrävande i kontexten av *problemet med många händer*. Det faktum att det är komplexa organisationer som har stått för beslutsfattandet i samband med Deepwater Horizon-olyckan tas inte heller upp.

En tendens i det empiriska materialet är att i den mån individers agerande och individers ansvar diskuteras finns en tydlig koncentration på Barack Obamas agerande och samtidigt ett tydligt mindre fokus på andra aktörer. Exempelvis återfinns ett påtagligt mindre fokus på BP:s VD Tony Hayward och BP:s styrelseordförande Carl-Henric Svanberg. Då BP:s agerande dryftas berörs detta främst i bemärkelsen av BP som *organisation*, något som diskuteras mer utförligt under idealtypen gällande organisationellt ansvarsutkrävande.

Att den roll som BP:s ledning har haft i händelseutvecklingen i så liten utsträckning har uppmärksammats i primärmaterialet är ett något förvånansvärt resultat eftersom det uppstod en intensiv debatt om dessa två företagsledare i andra samhällsliga fora. Debatten uppstod till stor del på grund av Haywards och Svanbergs mindre genomtänkta yttranden i media. Missnöjet med BP:s ledning och dess tvivelaktiga hanterande av krisen har tagit sig ett antal uttryck, exempelvis en massiv aktion från organisationen Greenpeace, Facebook-gruppen

Boycott BP med dryga 800 000 medlemmar, och en såväl lokal som nationell irritation över Haywards och Svanbergs uttalanden (Greenpeace 2010; Facebook 2011; Carp 2011). I primärmaterialet förs dock inga resonemang kring detta - inte ens dagarna efter Svanbergs mycket kritiserade uttalande i samband med en presskonferens. Svanberg talar vid detta tillfälle om "the small people", en formulering som missförstås av befolkningen och uppfattas som mycket nedvärderande och förolämpande (Youtube 2011; Bolling 2010). Ett initierande av en debatt kring individuellt ansvarsutkrävande i samband med denna förtroendekris för BP hade varit möjlig, men detta görs inte i det undersökta materialet. Ett exempel på detta återfinns i artikeln *BP begins to ante up* publicerad i The New York Times i vilken Svanberg endast nämns mycket kort (The New York Times 100616).

I de fall där Barack Obamas ansvar tas upp ställs inte detta ansvar i relation till det faktum att han utgör en del av en komplex organisation - den amerikanska staten - med vilket även följer en möjlighet till demokratiskt ansvarsutkrävande. I behandlandet av Obamas ansvar berörs detta främst i bemärkelsen av presidentens ansvar att kontrollera att BP fullföljer sina åtaganden. Presidentens möjliga personliga ansvar för att katastrofen alls kunde inträffa lyfts inte alls. Se här exempelvis *Failure in the Gulf* publicerad i The New York Times (The New York Times 110106). Istället koncentrerar man sig alltså på presidentens ansvar för följderna av olyckan, som exempelvis i den ledare som skrivs i samband med att Obama besöker Louisiana: "President Obama's presence here is reassuring. But Louisianians also hope his visit will help refocus government efforts to speed up the cleanup and to better protect our coast" (The Times-Picayune 100528). Vidare skriver artikelförfattaren att presidenten borde ansvara för att katastrofarbetet sköts regelrätt, samt att det är upp till Obama att undersöka huruvida insatserna hitintills har skötts på ett korrekt sätt (The Times-Picayune 100528). I artikeln *Time for the Obama administration to show who is boss in Gulf of Mexico oil spill response* skrivs bland annat: "[...] the nation is demanding that President Obama assume a more forceful role in commanding BP to stop the gushing oil and clean up this mess" (The Times-Picayune 100525). Ännu en formulering ur samma ledare är följande:

President Obama has the bully pulpit to come down hard on BP and its executives, and he should use it. Most Americans are ready for the president to light a fire under the company and under the bureaucracy overseeing the disaster response (The Times-Picayune 100525).

Detta citat åskådliggör det fokus på Obamas roll som övervakare av BP som karaktäriserar primärmaterialet. Ytterligare en annan artikel avslutas: "BP has a lot of work ahead of it. Given its serial failures, it clearly can't be trusted to figure out what is needed on its own. So where is that presidential boot?" (The New York Times 100607). Liknande exempel återfinns i flertalet ledarartiklar, exempelvis i *Federal agencies must be vigilant on oil spill, Do whatever it takes to stop BP's oil spill, President Barack Obama has a mission to protect our coast and our economy, The President Confronts the Spill* samt *A year after the BP oil*

spill, what the Gulf Coast wants you to know vilken är publicerad ett år efter olyckan (The Times-Picayune 100523, The Times-Picayune 100503, The Times-Picayune 100502, The New York Times 100527, The Times-Picayune 110417).

I den lilla utsträckning omnämmandet av andra aktörer än Obama figurerar, är det främst inrikesminister Ken Salazar som är föremål för debatt. I *Federal oversight of oil industry is broken* fastslås att myndigheten Minerals Management Service - förkortad MMS – är under inrikesminister Ken Salazars kontroll. Inrikesministerns plan att dela upp myndigheten i två välkomnas i artikeln. Med tanke på de negativa omständigheter som i artikeln målas upp kring MMS kan det tyckas något besynnerligt att inte Salazars möjliga personliga ansvar avhandlas (The Times-Picayune 100516). Det närmaste artikelförfattaren kommer en diskussion om ansvar är i detta stycke:

Interior Secretary Ken Salazar already has announced plans to split MMS, which is *under his control*, into two pieces: one entity to monitor safety of offshore operations and the other to handle oil leases and the collection of royalty payments. That approach, which is used in the United Kingdom and Norway, makes sense. Having one agency in charge of safety and new exploration puts it at cross-purposes. But Secretary Salazar *needs to do more* than slice Minerals Management down the middle [min kursivering] (The Times-Picayune 100516).

Det individuella ansvarsutkrävande som presenteras i teoribildningen förutsätter att vederbörande individ har agerat avsiktligt och medvetet samt utan tvång (Thompson 1987 s. 47). Som vi exempelvis ser ovan förblir frågan huruvida man tror att Salazar verkligen kände till MMS tvivelaktiga förhållande till oljeindustrin *före* oljekatastrofens inträffande obesvarad.

Vid de tillfällen det i primärmaterialet fokuseras på inrikesminister Salazar som aktör avhandlas uteslutande dennes agerande *efter* oljekatastrofen i Mexikanska golfen. Den diskussion som förs kring MMS behandlar däremot även myndighetens agerande *före* olyckan. Exempelvis går att läsa: ”the Minerals Management Service did little or nothing to ensure a standard of safety that might have protected coastal Louisiana and the rest of the Gulf Coast from a disastrous spill.” (The Times-Picayune 100516). Var det då Salazars ansvar att säkerställa att MMS beslutsfattande var oklanderligt eller ej? Vilken eller vilka aktörer som i realiteten kan ha bidragit till MMS agerande och vem eller vilka som därför bör ställas till svars för detta agerande diskuteras dessvärre inte.

Det som avslutningsvis kan konstateras är att det inte har påträffats någon utmejslad föreställning om individuellt ansvarsutkrävande i det empiriska materialet. De gånger som individer – såsom Obama, Salazar eller Svanberg- har varit föremål för debatt har detta varken satts i kontexten av ansvarsutkrävande, komplexa organisationer eller problemet med många händer. Varken kausala samband mellan individers agerande och den inträffade olyckan eller huruvida individernas agerande har skett avsiktligt och utan tvång avhandlas.

Med detta sagt kan det också konstateras att ingen överrensstämmelse återfinns mellan förekomsten av en föreställning om individuellt ansvarsutkrävande i primärmaterialet och den närmast förhärskande tilliten till detta slags ansvarsutkrävande i teoribildningen. Allt fler teoretiker sällar sig numera till modellen för individuellt ansvarsutkrävande, men denna trend reflekteras sålunda inte i det empiriska materialet (Bovens 1998 s. 106).

6.2 Föreställningen om organisationellt ansvarsutkrävande

Föreställningen om organisationellt ansvarsutkrävande härstammar från den lagstadgade särställning som organisationer och företag har, vilken medför att de kan ställas inför rätta i egenskap av just organisation eller företag (Bovens 1998 s. 50). Idén om organisationellt ansvarsutkrävande innebär att organisationen ses som en social aktör med en unik personlighet och att den allt som oftast jämföras med en fysisk person (Bovens 1998 s. 66-67).

I det undersökta materialet återfinns vissa tendenser till en föreställning om organisationellt ansvarsutkrävande. Detta gäller främst företaget BP, medan de andra inblandade organisationerna får mindre uppmärksamhet. Liksom jag beskrivit under föreställningen om individuellt ansvarsutkrävande, talas det oftare om BP i termer av BP som organisation och inte lika mycket om individer verksamma inom BP. När BP:s ansvar dryftas sätts detta nästan uteslutande i relation till saneringsinsatserna i Mexikanska golfen snarare än till ett explicit ansvar för själva olyckans inträffande, och frågor kring hur ansvar bör utkrävas av BP lämnas mestadels obesvarade.

Ett av få tillfällen då BP uttryckligen beskrivs som ansvarigt för olyckan är i *Businesses hurt by Gulf of Mexico oil spill warrant emergency government loans*: ”BP is responsible for the disaster, and it's said it will pay 'legitimate claims'”. I artikeln berörs främst sakfrågor rörande den drabbade fiskeindustrins ekonomiska situation, och BP:s ansvar i sammanhanget utvecklas inte (The Times-Picayune 100505). Se även *Reckoning in the Gulf* för ett liknande exempel (The New York Times 100602).

I artikeln *A year later, BP continues to shuck responsibility* formuleras – ett år efter olyckan - åsikter om BP:s oförmåga att ta ansvar för saneringen av olja. BP beskylls här för att ha dolda ekonomiska motiv: ”That makes BP's intransigence even harder to understand. Louisiana officials made decisions to protect the state's wetlands; BP is driven by a far different motivation, and the company shouldn't be allowed to call the shots” (The Times-Picayune 110420). Ordvalet ”responsibility” förekommer då artikelförfattaren beskyller BP för att inte ha ansträngt sig till det yttersta för att slutföra saneringen: ”BP has repeatedly said that it will make right what was damaged by the Macondo oil spill, but the company doesn't consider devastated oyster beds to be part of that *responsibility*” [min kursivering] (The Times-Picayune 110420). Påståendet varken

problematiseras eller förklaras, varför läsaren lämnas oinformerad om vad som menas – vilar detta ansvar ytterst på BP eller möjligen på någon annan aktör? Även i *BP:s responsibility* formuleras ståndpunkten att BP som företag är ansvarigt för olyckan:

One can sympathize with people who depend on BP and its large profits for part of their income. BP is also a major taxpayer in Britain, which is eager to reduce its huge government deficit. But what is at issue here is *BP's responsibility* for a huge *mistake* and for the damage to, and possible destruction of, one of the most productive ecosystems on the planet — and the many thousands of livelihoods that go with it [min kursivering] (The New York Times 100611).

Vidare skriver artikelförfattaren: “[...] BP must be in this for the long haul, that Americans expect it to meet *its obligations under law* and that it must honor its oft-repeated commitment to pay claims from individuals even if those claims exceed statutory limits” [min kursivering] (The New York Times 100611). Detta citat påvisar möjligheten till juridiskt ansvarsutkrävande av företaget, vilket är en central del av föreställningen om organisationellt ansvarsutkrävande. Ett annat exempel återfinns i The Times-Picayune: ”As President Obama said, BP is responsible for the disaster and must be held accountable for paying the costs associated with it. The company's chief executive, Tony Hayward, conceded the firm is 'absolutely responsible' and said it will pay for clean up and any 'legitimate claims'” (The Times-Picayune 100503).

Ytterligare en tendens i det empiriska materialet är att i de sammanhang som ansvar omtalas sätts detta allt som oftast i relation till *oljeindustrin* i stort. Oljeindustrin betraktas stundtals som en social aktör som har misslyckats med att förhindra BP:s handlande. Det frekventa debatterandet av *the industry* blir problematiskt eftersom ingen specifikation görs av vad som avses med *oljeindustrin*. Därtill resoneras mycket lite kring hur denna industri bör regleras samt hos vem det yttersta ansvaret vilar:

But if there is one lesson above all from this disaster, it is that *business cannot continue as usual*. The economic interests of the oil industry *cannot be allowed* to trump the long-term health of the gulf and the jobs and the lives that depend on it [min kursivering] (The New York Times 100625).

Tendensen illustreras även med hjälp av följande citat:

Given the disastrous oil spill in the central gulf, and industry's inability to clean it up, one might have expected a little self-knowledge. Not from this crowd, which continues to lobby for more risky drilling instead of focusing all its energy on improving its capacity to prevent and respond to future blowouts (The New York Times 101212).

I anknytning till detta förs alltså inga utförliga resonemang om vem eller vilka som bör ta ansvaret för oljeindustrins beteende.

I samband med denna frekvent förekommande debatt om oljeindustrin hade det varit lägligt med en diskussion om problemet med många händer. Om detta hade gjorts tror jag att man på ett mer meningsfullt sätt hade kunnat föra olika resonemang och driva argument, då exempelvis utifrån en föreställning om organisationellt ansvarsutkrävande. Med tanke på att Deepwater Horizon-olyckan - som vi sett ovan - ändå i någon mån har satts i en juridisk kontext är det underligt att man helt har avstått från att diskutera huruvida lagstiftningen från första början var tillräcklig eller ej. Att väcka frågan huruvida rådande lagstiftning bidrog till att olyckan kunde inträffa eller försvårade katastrofinsatserna hade varit ett möjligt tillvägagångssätt i de undersökta artiklarna. I anknytning till detta hade givetvis även resonemang kring demokratiskt ansvarsutkrävande kunnat föras.

Det kan sålunda konstateras att diskussioner kring inblandade organisationer inte förs i en kontext av att dessa faktiskt är *komplexa* organisationer, ett faktum som ju komplicerar frågan om ansvarsutkrävande. I det empiriska materialet uppfattas BP stundtals som ansvarigt för Deepwater Horizon-olyckan, varför en viss föreställning om organisationellt ansvarsutkrävande på så vis är förekommande. Tillfällen då BP omskrivs på detta sätt är som sagt ovanliga i det empiriska materialet. Även när detta görs - som i ovannämnda artiklar - förs inte resonemangen till en djupare nivå. De resonemang som manifesteras i citaten ovan är de mest utförliga resonemang om ansvar som har upptäckts i det empiriska materialet. Varken BP eller någon annan inblandad organisation framställs som innehavare av en unik personlighet eller likställs med en fysisk person.

6.3 Föreställningen om kollektivt ansvarsutkrävande

I den använda teoribildningen är detta en väl utmejslad modell för hur ansvarsutkrävande kan gå till, nämligen genom att de individer som är en del av ett specifikt kollektiv ska ses som personligt ansvariga för hela kollektivets handlande (Bovens 1998 s. 95-96). Vidare ska inte individerna ställas ansvariga för de individuella handlingar de har begått, utan endast för att de tillhör kollektivet (Bovens 1998 s. 96; Thompson 1987 s. 44-45).

I bearbetandet av det empiriska materialet har inga tendenser på förekomsten av en föreställning om kollektivt ansvarsutkrävande iakttagits. I fallet med den amerikanska debatten om Deepwater Horizon-olyckan hade man kunnat tänka sig att en sådan diskussion hade kunnat föras gällande den korruptionsanklagade myndigheten MMS. Frågan är dock huruvida denna myndighet verkligen kan betraktas som ett kollektiv? Enligt Bovens kan komplexa organisationer betraktas som ett konglomerat av kollektiv där ett kollektiv exempelvis kan vara en avdelning inom organisationen (Bovens 1998 s. 93). Den amerikanska staten kan följaktligen betraktas som en komplex organisation i vilken MMS i det här fallet

utgör ett specifikt kollektiv. Något som stärker klassificerandet av MMS som ett kollektiv är utvecklandet av en särpräglad kultur på denna myndighet, en kultur som troligtvis möjliggjorde och omöjliggjorde vissa handlingar och beslut. En sådan kultur kan liknas vid vad Bovens definierar *kollektiv*, nämligen att kollektivet har en unik identitet samt särskilda procedurer för beslutsfattande, vilka inte förändras även om individer i kollektivet emellanåt byts ut (Bovens 1998 s. 93).

Kritik mot MMS uppträder ofta i det empiriska materialet, men frågan om vem som borde ställas till svars för konsekvenserna av myndighetens handlande lämnas därhän. I artikeln *Industry Doesn't Step Up* relateras korruptionskulturen på MMS till ett generellt bristande förtroende för oljeindustrin, då industrin enligt flera rapporter har kunnat muta sig ur viktiga säkerhetsföreskrifter. En mycket stor skepticism mot oljeindustrins förmåga till självreglering formuleras i ledaren, och konstaterandet görs att en genomgående transparens i myndigheten är nödvändig (The New York Times 100511). Ytterligare ett exempel på en ledare i vilket detta dryftas är *The President Confronts the Spill*:

One obvious place to begin reform is the Interior Department's Minerals Management Service, which has had a *cozy relationship* with the oil industry *over many years and many administrations*. It has *routinely* fast-tracked exploration and drilling permits to oil companies in flagrant disregard of environmental laws and its own regulations [min kursivering] (The New York Times, 100527).

Uppfattningen att det är en underliggande struktur som har orsakat individers bristfälliga handlande tydliggörs i ovanstående citat. I stycket uppmärksammas att korruptionskulturen på MMS har pågått under lång tid och under många administrationer. Ännu ett exempel på hur resonemang kring MMS inte vidare utvecklas är i *Probe of blowup in Gulf of Mexico oil spill is an important inquiry* där det konstateras att federala myndigheter har misslyckats med att förutse olyckan. Dessvärre utreds inte detta ytterligare (The Times-Picayune 100509). I ledaren *Federal oversight of oil industry is broken* hade det verkligen varit på sin plats med en explicit diskussion om vem som ska ställas till svars för MMS agerande, då denna ledare fokuserar mycket på just MMS. Ett vad jag bedömer vara ett typiskt stycke från denna artikel är följande:

Offshore drilling is an inherently dangerous endeavor, but the Minerals Management Service did little or nothing to ensure a standard of safety that might have protected coastal Louisiana and the rest of the Gulf Coast from a disastrous spill (The Times-Picayune 100516).

Artikelförfattaren diskuterar hur MMS-inspektörer och tjänstemän har agerat felaktigt i samband med Deepwater Horizon-olyckan, men det talas inte om hur detta borde åtgärdas och om hur ansvarsutkrävandet bör se ut. Jag ser det som en klar brist att en diskussion om ansvar saknas i samband med detta, speciellt

eftersom författaren framhäver hur essentiellt det är att politiska institutioner fungerar optimalt: "Twice in the past five years, South Louisianians have ended up in dire straits because institutions that were supposed to protect us didn't. That should never happen again" (The Times-Picayune 100516).

Sammanfattningsvis kan det fastslås att det inte har förekommit en föreställning om kollektivt ansvarsutkrävande i det empiriska materialet. Ett antal tillfällen har dock belysts då en sådan diskussion mycket väl hade kunnat föras. Debatterandet av MMS har i min analys tjänat som ett exempel på sådana tillfällen. I de resonemang som förs om förekomsten av en korruptionskultur inom myndigheten, åsyftas underförstått att det är hela kollektivet som har påverkat det negativa utfallet. Eftersom resonemang som dessa inte vidare utvecklas, lämnas läsaren ensam med funderingar kring vilka argument och föreställningar om ansvar som egentligen ligger till grund för de uttalanden som görs i ledarartiklarna.

Vilka kan då anledningarna vara till att denna idealtyp inte uppträder i den mediala debatten? Jag finner framför allt två skäl till detta. Det första skälet bedömer jag vara tidsaspekten, med vilket jag åsyftar att den debatt som studeras ligger BP-olyckan mycket nära i tiden. Här vill jag förtydliga att det även ett år efter olyckan inte förekommer någon diskussion om kollektivt ansvarsutkrävande, se exempelvis *BP gets head start on spill recovery* (The Times-Picayune 110422). En möjlig förklaring är att denna första tid främst har präglats av sakfrågor kopplade till akuta åtgärder i Mexikanska golfen och inte i någon större utsträckning har behandlat ansvarsfrågor, just eftersom samhället har varit i ett omedelbart chocktillstånd efter den stora katastrof som olyckan innebar. Ett andra skäl till frånvaron av en föreställning om kollektivt ansvarsutkrävande tror jag är att analyspunkten är av tämligen detaljerad och teoretisk karaktär. Förekomsten av denna idealtyp kräver naturligtvis först och främst att det verkligen förs en diskussion om ansvarsutkrävande, och vidare att diskussionen är så detaljerad att även frågor som hur ansvar ska utkrävas av ett kollektiv faktiskt behandlas.

6.4 Föreställningen om organiserad oansvarighet

Som tidigare redogjorts för implicerar denna idealtyp en syn på samhället som ett så kallat risksamhälle i vilket komplexa organisationer verkar. Eftersom det råder en organiserad oansvarighet sker verkligt ansvarsutkrävande mycket sällan i detta risksamhälle (Beck 1992 s. 49; Giddens 1999 s. 5; Adam et al. 2000 s. 224).

I det empiriska materialet återfinns inga indikationer på en föreställning om organiserad oansvarighet. I den omfattning *ansvar* kopplas samman med *risk* sker detta i kontexten av att man-made risk *de facto* är möjlig att förebygga. Denna uppfattning om risk medför givetvis att det även torde vara någon eller någras ansvar att se till att detta förebyggande faktiskt verkställs, något som inte tas upp i samband med de utlåtanden om risk som görs. Det finns åtskilliga exempel på hur man-made risk uppfattas som möjligt att förebygga, exempelvis i *Eyes on the Gulf of Mexico's oil spill*:

Addressing the immediate crisis is obviously the first order of business. But it's also important to determine the cause of the accident so that similar disasters can be *prevented* in the future. The safety of oil industry workers, the health of our fragile coast and the future of energy production require no less [min kursivering] (The Times-Picayune 100428).

En liknande tendens återfinns i *Unanswered Questions on the Spill*:

We do not know whether there were other steps BP — and Transocean, the rig's owner and operator — could have taken to prevent the blowout, and what steps, including new technologies, that can be taken to prevent such accidents in the future (The New York Times 100430).

Även i *The Arctic After the Gulf* förstärks synen på risk som möjlig att förebygga, då man skriver: "[...] until the lessons of the gulf are fully absorbed and new, more effective policies are in place to prevent another disaster" (The New York Times 100525). Mer genomgripande frågor om ansvar och ansvarsutkrävande i samband med den gestaltade uppfattningen om risk uteblir helt i debatten. Denna syn på risk är dessutom den enda perception av risk som har upptäckts i analyserandet av det empiriska materialet.

Med utgångspunkt i Becks och Giddens teoribildning om risksamhället går det i och för sig att resonera så att ansvar idag inte enbart innebär att *skydda* någon från någonting. Eftersom det samhälle vi lever i idag utmärks av ett ökat fokus på risk och säkerhet borde ansvar idag även handla om att *förebygga*. Kopplingen mellan teoribildningen och den syn på risk som uppträder i primärmaterialet är dock alldeles för svag och ogrundad för att en parallell dem emellan kan dras.

En möjlig orsak till frånvaron av denna idealtyp kan vara att analyspunkten är härledd utifrån en tämligen specifik och relativt snäv teoribildning. Utöver detta torde en förutsättning för förekomsten av en idé om organiserad oansvarighet rimligtvis vara en existerande debatt om förhållandet mellan man-made risk och ansvar, något som inte behandlas i artiklarna. Utifrån detta resonemang är avsaknaden av idealtypen inte särskilt förvånande, eftersom en sådan debatt inte alls uppträder i det empiriska materialet.

7 Diskussion

Syftet med studien har varit att undersöka hur frågan om ansvarsutkrävande i komplexa organisationer speglas i media. Ytterligare ett syfte har varit att uppmärksamma förhållandet mellan man-made risk och komplexa organisationers verksamhet. I problemformuleringen som initialt presenterades väcktes frågan om hur det går att resonera kring ansvarsutkrävande i komplexa organisationer i samband med katastrofer orsakade av man-made risk. Dessutom ställdes frågan huruvida en egentlig diskussion om ansvarsutkrävande har förekommit i den amerikanska mediala debatten om Deepwater Horizon-olyckan, samt hur denna diskussion i sådana fall har tagit sig uttryck. En teoretisk utgångspunkt har varit att det på grund av en inneboende komplexitet i de organisationer som hanterar man-made risk – såsom BP eller den amerikanska staten – kan vara oerhört komplicerat att fastställa vem som bär det yttersta ansvaret för ett visst beslut.

Besvarandet av frågeställningarna har genomförts med hjälp av en beskrivande idéanalys av 23 ledarartiklar publicerade mellan den 20 april 2010 och den 24 april 2011 i de amerikanska dagstidningarna The New York Times och The Times-Picayune. Med utgångspunkt i teorier om man-made risk och ansvarsutkrävande i komplexa organisationer har primärmaterialet systematiserats och analyserats, detta utifrån fyra idealtyper baserade på olika föreställningar om ansvarsutkrävande. Jag vill tydliggöra att jag inte ämnar dra generella slutsatser som sträcker sig utanför studiens material och kontext, detta eftersom primärmaterialet har varit begränsat. Studiens resultat har dessutom påverkats av att den studerade tidsperioden är nära i tiden till själva olyckan. Vid bearbetandet av primärmaterialet har det dock framkommit att en egentlig diskussion om ansvarsutkrävande är lika frånvarande även ett år efter olyckan som precis då den inträffat.

Den enda idealtyp som har figurerat i det undersökta materialet är föreställningen om *organisationellt* ansvarsutkrävande, vilken dock inte är särskilt framträdande. Föreställningen om organisationellt ansvarsutkrävande tar sig uttryck på så vis att BP uppfattas ansvarigt för oljeläckan i Mexikanska golfen, och att företaget därför bör ta de rättsliga konsekvenserna av sitt agerande. Vad gäller föreställningen om *individuellt* ansvarsutkrävande har en sådan inte påträffats i analyserandet av materialet. I de fall som individers agerande diskuteras är det framför allt president Obamas och inrikesminister Salazars agerande som är föremål för debatt. Debatten om dessa individer sätts varken i kontexten av ansvarsutkrävande eller i kontexten av det faktum att dessa individer är verksamma inom komplexa organisationer. Frågor om huruvida ett kausalt samband har funnits mellan individers agerande och det inträffade eller om individernas handlande har skett medvetet eller ej har inte heller behandlats. Vidare förekommer inte heller en föreställning om *kollektivt* ansvarsutkrävande i

debatten, även om det har funnits ett antal tillfällen då detta har varit lägligt att diskutera. I primärmaterialet återfinns ofta ett fokus på den statliga myndigheten MMS agerande, men det talas inte om vem som borde ställas till svars för detta. Det kan även konstateras att en föreställning om *organiserad oansvarighet* inte har iakttagits i det empiriska materialet. Detta kan delvis bero på att idealtypen är utformad utifrån en specifik och relativt snäv teoribildning. En förutsättning för en närvaro av idén om organiserad oansvarighet torde också vara en existerande debatt om förhållandet mellan man-made risk och ansvar, en debatt som inte alls figurerar i artiklarna.

Resonemang kring ansvar och ansvarsutkrävande är i primärmaterialet således kortfattade och ytliga till sin karaktär. I analysen har jag uppmärksammat tillfällen då en diskussion om ansvarsutkrävande hade höjt artiklarnas kvalitet samt nyanserat den givna debatten. Trots studiens begränsningar kan det konstateras att den initialt presenterade hypotesen har visat sig vara riktig, nämligen att mer djuplodande diskussioner om ansvarsutkrävande i komplexa organisationer har varit påtagligt frånvarande i den mediala debatten om oljekatastrofen i Mexikanska golfen. Någon märkbar skillnad mellan de två undersökta dagstidningarna har inte iakttagits, förutom att The Times-Picayune presenterar sina resonemang i en mer lokal kontext.

I samband med en händelse som BP-olyckan ställs frågan om ansvarsutkrävande i komplexa organisationer på sin spets. Därför anser jag den påtagliga tystnaden om denna problematik utgöra en stor brist i den undersökta debatten. Ett av studiens allra viktigaste resultat är att *problemet med många händer* inte alls diskuteras i primärmaterialet. Problemet med många händer uppstår då ansvar ska utkrävas inom en komplex organisation i vilken många aktörer på olika nivåer har varit delaktiga i ett beslutsfattande (Thompson 1980 s. 905). Jag menar att uppmärksammandet av denna problematik är av särskilt stor betydelse i debatterandet av katastrofer orsakade av man-made risk eftersom de beslut som fattas kring man-made risk görs av komplexa organisationer som präglas av problemet med många händer. Utifrån min förståelse utmärks Deepwater Horizon-olyckan i stor utsträckning av problemet med många händer; dels *inom* respektive inblandad komplex organisation, och dels *mellan* de olika organisationerna. Detta har bland annat manifesterats i en förvirring kring vem eller vilka som borde leda katastrofarbetet i Mexikanska golfen. Dessutom talas det mer sällan om de verkliga orsakerna till oljeläckan än om händelseförloppet i sig, något som försvårar en meningsfull diskussion om man-made risk och ansvar.

Att diskutera relationen mellan man-made risk och ansvarsutkrävande är ytterst relevant i fallet med oljeläckan i Mexikanska golfen, bland annat eftersom svårigheten att kalkylera man-made risk i termer av sannolikhet aktualiserar en rad moraliska frågor kring ansvar. Tystnaden som återfinns i den undersökta debatten är viktig att uppmärksamma eftersom den i sig torde försämra allmänhetens möjligheter till ett kritiskt granskande av ansvarsutkrävande i samband med BP-olyckan. Detta utgör endast en av många bevekelsegrunder till hur betydelsefullt det är att belysa frågan om ansvarsutkrävande i komplexa organisationer vid katastrofer orsakade av man-made risk.

8 Referenser

8.1 Primärmaterial

The New York Times 100430

”Unanswered Questions on the Spill”

<http://www.nytimes.com/2010/05/01/opinion/01sat1.html?ref=editorials&pagewanted=print>

Hämtdatum: [2011-04-25]

The New York Times 100511

”Industry Doesn’t Step Up”

<http://www.nytimes.com/2010/05/12/opinion/12wed1.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-27]

The New York Times 100525

”The Arctic After the Gulf”

<http://www.nytimes.com/2010/05/26/opinion/26wed2.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-25]

The New York Times 100527

”The President Confronts the Spill”

<http://www.nytimes.com/2010/05/28/opinion/28fri1.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-27]

The New York Times 100602

”Reckoning in the Gulf”

<http://www.nytimes.com/2010/06/03/opinion/03thu1.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-27]

The New York Times 100607

”Can BP Ever Get It Right?”

<http://www.nytimes.com/2010/06/08/opinion/08tue3.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-27]

The New York Times 100611

”BP’s Responsibility”

<http://www.nytimes.com/2010/06/12/opinion/12sat2.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-28]

The New York Times 100616

“BP begins to ante up”

<http://www.nytimes.com/2010/06/17/opinion/17thu1.html?scp=1&sq=BP%20begins%20to%20ante%20up&st=cse>

Hämtdatum: [2011-05-18]

The New York Times 100625

”What the Gulf Can’t Afford”

<http://www.nytimes.com/2010/06/26/opinion/26sat1.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-27]

The New York Times 101212

”They Haven’t Learned”

<http://www.nytimes.com/2010/12/13/opinion/13mon1.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-04-27]

The New York Times 110106

“Failure in the Gulf”

<http://www.nytimes.com/2011/01/07/opinion/07fri1.html?ref=editorials>

Hämtdatum: [2011-05-18]

The Times-Picayune 100428

”Eyes on the Gulf of Mexico's oil spill”

http://www.nola.com/opinions/index.ssf/2010/04/eyes_on_the_gulf_of_mexicos_oil.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 100502

”President Barack Obama has a mission to protect our coast and our economy”

http://www.nola.com/opinions/index.ssf/2010/05/president_barack_obama_has_a_m.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 100503

”Do whatever it takes to stop BP's oil spill”

http://www.nola.com/news/gulf-oil-spill/index.ssf/2010/05/do_whatever_it_takes_to_stop_b.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 100505

“Businesses hurt by Gulf of Mexico oil spill warrant emergency government loans”

http://www.nola.com/news/gulf-oil-spill/index.ssf/2010/05/businesses_hurt_by_gulf_of_mex.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 100509

”Probe of blowup in Gulf of Mexico oil spill is an important inquiry”

http://www.nola.com/news/gulf-oil-spill/index.ssf/2010/05/probe_of_oil_well_blowup_is_an.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 100516

”Federal oversight of oil industry is broken”

http://www.nola.com/opinions/index.ssf/2010/05/federal_oversight_of_oil_indus.html

Hämtdatum: [2011-04-28]

The Times-Picayune 100523

“Federal agencies must be vigilant on oil spill”

http://www.nola.com/news/gulf-oil-spill/index.ssf/2010/05/be_vigilant_on_oil_spill_an_ed.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 100525

“Time for the Obama administration to show who is boss in Gulf of Mexico oil spill response”

http://www.nola.com/news/gulf-oil-spill/index.ssf/2010/05/its_time_for_the_obama_adminis.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 100528

“Federal response to oil spill should be more nimble”

http://www.nola.com/opinions/index.ssf/2010/05/make_oil_spill_response_more_n.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 110417

”A year after the BP oil spill, what the Gulf Coast wants you to know!”

http://www.nola.com/opinions/index.ssf/2011/04/a_year_after_the_bp_oil_spill.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 110420

“A year later, BP continues to shuck responsibility”

http://www.nola.com/opinions/index.ssf/2011/04/a_year_later_bp_continues_to_s.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

The Times-Picayune 110422

“BP gets head start on spill recovery”

http://www.nola.com/opinions/index.ssf/2011/04/bp_gets_a_head_start_on_spill.html

Hämtdatum: [2011-04-27]

8.2 Sekundärmaterial

Adam, Barbara, Beck, Ulrich & Loon, Joost van (red.) (2000). *The risk society and beyond: critical issues for social theory*. London: SAGE

Amoore, Louise & Goede, Marieke de (red.) (2008). *Risk and the war on terror*. London: Routledge

Beck, Ulrich (1992). *Risk society: towards a new modernity*. London: Sage

Beck, Ulrich (1999). *World risk society*. Cambridge: Polity Press

Beckman, Ludvig (2005). *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santéru

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur

Bolling, Anders. "Vådan av att säga lite fel vid precis fel tillfälle" i *Dagens Nyheter* 2010-06-17

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/vadan-av-att-saga-lite-fel-vid-precis-fel-tillfalle>

Hämtdatum: [2011-05-18]

Bovens, Mark (1998). *The Quest For Responsibility: Accountability and Citizenship in Complex Organizations*. Cambridge University Press.

Carp, Ossi. "Ett år efter historiens största naturkatastrof" i *Dagens Nyheter* 2011-04-20

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/ett-ar-efter-historiens-storsta-naturkatastrof>

Hämtdatum: [2011-05-19]

Esaiasson, Peter - Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Facebook 2011

"Boycott BP"

<https://www.facebook.com/pages/Boycott-BP/119101198107726>

Hämtdatum: [2011-05-14]

Giddens, Anthony. (1999). "Risk and Responsibility" i *The Modern Law Review* vol. 62, n. 1, s. 1-10

Greenpeace 2010-05-20

"Greenpeace launches Behind The Logo competition to rebrand BP"

<http://www.greenpeace.org.uk/media/press-releases/greenpeace-launches-behind-logo-competition-rebrand-bp-20100520>

Hämtdatum: [2011-05-14]

Jonas, Hans (1984). *The imperative of responsibility: in search of an ethics for the technological age*. Chicago: University of Chicago Press

Le Monde 2010

"Robert Dudley remplacera Tony Hayward en octobre à la tête de BP"

http://www.lemonde.fr/economie/article/2010/07/27/bp-a-approuve-la-nomination-de-robert-dudley-a-sa-tete_1392416_3234.html

Hämtdatum: [2011-05-23]

Mythen, Gabe (2004). *Ulrich Beck: a critical introduction to the risk society*. London: Pluto

Nationalencyklopedin 2011.

Sökord "ansvar".

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/sve/ansvar>

Hämtdatum: [2011-05-23]

Obama, Barack. "Obama Announces Plans to Achieve Energy Independence" i *The Washington Post* 2009-01-26.

<http://projects.washingtonpost.com/obama-speeches/speech/51/>

Hämtdatum: [2011-05-19]

Stiernstedt, Jenny. "Anställd varnade BP för olyckan" i *Dagens Nyheter* 2010-06-15.

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/anstalld-varnade-bp-fore-olyckan>

Hämtdatum: [2011-05-20]

Sveriges Television. "Obama vill borra till havs" i *Rapport* 2010-03-31.

<http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=106391&a=1948587&queryArt1451716=olja&sortOrder1451716=0&doneSearch=true&sd=105671&from=siteSearch&pageArt1451716=84>

Hämtdatum: [2011-05-19]

Teorell, Jan & Svensson, Torsten (2007). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Stockholm: Liber

The New York Times 100425

“Gulf of Mexico Oil Spill”

http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/subjects/o/oil_spills/gulf_of_mexico_2010/index.html

Hämtdatum: [2011-05-20]

Thompson, Dennis F. (1980). “Moral Responsibility of Public Officials: The Problem of Many Hands” i *The American Political Science Review*, vol. 74, n. 4, s. 905-916

Thompson, Dennis F. (1987). *Political ethics and public office*. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press

Thurfjell, Karin. ”BP trodde olycka var omöjlig” i *Svenska Dagbladet* 2010-05-01

http://www.svd.se/nyheter/utrikes/bp-trodde-olycka-var-omojlig_4647101.svd#after-ad

Hämtdatum: [2011-05-20]

Turner, Barry A. & Pidgeon, Nick F. (1997). *Man-made disasters*. 2. ed. Oxford: Butterworth-Heinemann

Wolin, Sheldon S. (2004). *Politics and vision: continuity and innovation in Western political thought*. Expanded edition Princeton, N. J.: Princeton univ. Press

Youtube 2011

“BP Chief: "We Care About the Small People"

<http://www.youtube.com/watch?v=th3LtLx0IEM>

Hämtdatum: [2011-05-15]

Østbye, Helge (2004). *Metodbok för medievetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Avslutningsvis:

Kära Ekdalen och Mumindalen, *tack!*